

במוצא שלל

**שלל על הדף / העלון השבועי על סדר 'הדף היומי'
גלוון מס' 64 כ"א אלול תשפ"א / סוכה נב-נו**

כבוד הדימיוון הכוזב, בן גודל השכר

לפי זה, ביאר הגאון רבי אברהם יעקב ניימרק, בעל "אשל אברהם", את דבריו חז"ל (שבת קיח): 'אמר רבי יוחנן מושם רבי יוסי כל המענוג את השבת נותני לו נחלה בלי מצרים', והיינו שהמענוג את השבת ושמורה הcalcתה בהידור, נדמה לו שהקריב بعد השבת קרבנות גדולים, כי יכול היה להעתגע בשבת בתענוגות אסורים וכן להרוויח נחלות בלי מצרים, ומושם כך אכן נותנים לו בשכרו נחלה בלי מצרים, מאוצר מתנת חינוך אשר עין לא ראתה זולתי!'
"אשל אברהם" – שבת קיח.

ונב, לעתיד לבא מביאו הקב"ה ליצץ הרע ושוחתו לפני הצדיקים ובפני הרושעים. צדיקים נדמה להם כהר גבה, ורשעים נדמה להם כחוט השערה. הללו בוכין, והללו בוכין. צדיקים בוכין ואומרים: **"היאן יכולן לבבוש הו גבוח כזה!"** ורשעים בוכין ואומרים: **"היאן לא יכולן לבבוש את חוט השערה זהה!"**
 כוונות הדברים, שאלו שנכנעו לרצונו יצרים ראו שהוא כאין וכopsis, אך הצדיקים שלא נכנעו לו, נשארו בדיםinos ועל כן הוא נראה להם כהר גבה.

'שוחט משום Mai Machiv' – היצור הרע לעתיד לבוא?

שהיא מצوها!

ומספרים על הגאון רבי יעקב יצחק, בעל "אמת ליעקב", שנכנסו אליו אנשי שלומו ומצחאו רצ' בחדרו הנה והנה בהתרגשות עצומה. נאנח ואמר: 'רדפתني אחר היצור הרע, נלחמתי בו מלחתה תנופה, וכמעט שעמדתי להכניעו – אך הוא ברוח ומצאה לו מקלט... בין ספרי הלימוד שלי', כתלמיד חכם נדמה לו', ואז תש כויה לנו... כי כד היא דרכו של היצור הרע: מוכן הוא לברוח אף בין הספרים, להלביש את החטא כמצווה, ובלבד שיצילח להכחיל את האדם בעיריה...
קונטראס "בריות המיעין" (בעילום שם המחבר, ניו-יורק תשמ"ב) –

ונב, לעתיד לבא מביאו הקב"ה ליצץ הרע ושוחתו וכו'. לאור דברי הגמara שלעתיד לבוא ישוחטו הקב"ה את היצור הרע, ביאר ה"בעל שם טוב" בדרכו רמא, את דבריו חז"ל (שבת עה): "שוחט משום Mai Machiv": رب אמר מושום צובע", וכתבו התוספות (בד"ה שוחט): "ашוחט דעתמא קאי", שיש בזו רמזו ליצר הרע שהוא שוחט את כל העולם בפיתויו, ועל זה שאלו "שוחט משום Mai Machiv", כלומר: ומה עתיד הקב"ה לשוחטו אותו לעתיד לבוא, והרי לכארה הוא עשו בזו את מה שנצטווה; ועל זה השיבו: "משום צובע", שצובע עצמו ומסית את האדם שיעשה עבירות, ומראה לו פנים כאילו עושה מצואה, בו בזמן שהוא עבירה, והוא הרי לא נברא אלא להסתית לבני אדם שייעשו עבירות, ולא שיאמר על עבירה

במורד פיתויי היצור

שבתחלת מעיצים את ליבו של האדם שלא יבחן מה היא העבירה ולבסוף מטמאו בפועל, ואם התפתחה לו האDEM ונכשל בעבירות קלות, ממשיך היצור הרע וממשיכו גם בעבירות חמורות. – וזו כוונות הפסוק: "וכפר על הקודש מטומאות בני ישראל" – שנטמאו לגמרי על ידי היצור הרע, "ומפשעהיהם" – שפשוו מרוד ובועל, ולכאורה איך הגיעו למצוב גורא של פשעים מרוד ובועל? והתשובה היא: "לכל חטאיהם" – הם התחילו בחטאים קלים, וכך הגיעו לידי עבירות חמורות עד שנטמאו לגמרי!
 ומהו הפתרון שיש בידי האדם שאינו רוצה ליפול בראשת היצור, כפי שנאמר: "אם רעב שונאך האכילתו לחם", השונה הוא היצור והלחם – לחמה של תורה. זו התroppה היחידה!
"קול בן לוי" ("ערוך השולחן" מהדורות הר"ש פישביון – בסוף פרק ג')

ונב, אמר רבבי אסי: **"יצד הרע, בתחלת דומה לחוט של בוכין, ולבסוף דומה כעבותות העגללה"**

אוודות הכהן הגדל ביום הכהנורים, אומר הפסוק (טז, טז): **"יכפר על הקודש מטומאות בני ישראל ומשעירות לכל חטאיהם"** פתח ב"פשעיהם", שהם החמורים, וסימן ב"לכל חטאיהם", שם הקלימים.

למגדנו – אמר הגאון רבי יחיאל מיכל עפשתין, אב"ד נובחרדוק ובעל "ערוך השולחן" – מהו סוד הדברים. שכן דרכו של היצור הרע היא ללקת מן הקלות אל החמורויות, וכדברי הנביא ישעיהו (ה, יח): **"הוּא מוֹשֵׁכִי הָעוֹז בְּחַבְלֵי הַשּׂוֹא וְכַעֲבוֹת הַעֲגָלָה חֲטָאתָה"**, ודrhoו חז"ל (סוכה נב). אמר רבבי אסי: **יצר הרע, בתחלת דומה לחוט של בוכין, ולבסוף דומה כעבותות העגללה**, ודרכו היה

היצר גדל עם האדם

לבן. עד כאן מן הגمراה. לאורה, איך קשור יש בין מה שהסביר לה שמותב להשתמש בכל היקר אף אם יש חשש שישיבה, וכעון זה כדי שיתמינה לנשיה גם אם עלולים להויר אוטו עתידי מנסיאותו – לבן מה שהיא

טוונת כלפי בתשובה לכך: שאין לו עדין שיעיר לבני? אלם לדברינו, הדברים נפלאים. כי כאשר אדם העשא שר וגדול ומילא גם היצר הרע שלו גדול, עליו לחוש שמא גם כאשר עברו אותו מגדולתו עדין יצרו יישאר גדול ויקשה עליו להילחם

בו, שהרי כוחו יהיה קטן מאשר הכח שהיא לו בעת גדלותו. ולכן כאשר טעו רביעי אלעזר בן עזריה במשל הכלוי היקר שכדי לשמש בו אף אם הוא עלול להישבר לאחר מכן, טעונה כלפי שכאשר עברו מנסיאותו יתקשה להילחם ביצר הרע גדול שכזה, ועוד הוסיפה וטונת: בשלמא לו הייתה אדם זקן, ניחא מה שאינו חוש כל כך, שכן אדם זקן לא יצטרך להילחם שנים רבות עם היצר, אלם לך עדין אין זון לבן, שכן אדם צעריך אתה – ואיך לא תחשש מהיצר הגדל שיישאר לך?

ודברי פי חכם חן: "שות' גבעת הלבונה" – בהקדמת ראש הגבעה

נב. כל הגדול מחברנו – יצדו גдол הימנו.

אמרו חז"ל וחובא בבעל הטורים במדבר א, נ: 'אין אדם העשא שוטר מלמטה אלא אם כן געשה רשות מלמעלה', ורבים עמלו להבini פשר מאמר זה.

הגאון רב יهوשע פנחס מבבאך, בעל שו"ת "אהל יهوשע", ביאר זאת לאור דברי הגمراה לפניו, מהם עולה כי מי שנעשה גדול מחייב – גם היצר שלו גדול, והוא הכוונה 'געשה רשות מלמעלה', דהיינו: שנותנים לו יצר הרע גדול.

לאור זאת, ביאר בעל "אהל יهوשע" באופן נפלא את דבריה של אשת רביעי אלעזר בן עזריה, כאשר ביקש למןתו לנשיה בברכות כה, אמרה לו: "دلמא מעברין לך" = עליך לחושש פון יעבירו אותך מנשיאותך לאחר מכן, השיב לה: "לשתחש אינש יומא חדא בסאס דמיוקרא ולמחר ליטבר" = מוטב לו לאדם לשתחש עלולה היא להישבר, כי מכל אחד בכוס זכוכית יקרה, אף שלמחורת עלולה היא לשילוח, ומכל מקום נהנה מון השימוש בה כל עוד היא שלימה, ושל הדיט הווא) השיבה לו: "לית לך חירותתא" = איך תהיה לנשיה, והלא עדין אין לך שערות לבנות של זיקנה, ונאה לנשיה שייהilo לו זקן לבן), ועל כך מספרת הגمراה שנעשה נס וצמחו לו שמונה-עשרה שורות של שיעיר

אחד למעלה ושבע למטה: מלייצת זכות נפלאה על ישראל

נאמר (שם, טו): "זהו אותו על הכפורת ולפני הכפורת", ומבואר שאוთה הזאה שעל הכפורת היא אחת, ואנו למדים זה מזה, שבשני הקרבות מזין אחת למעלה ושבע למטה.

ולא בצד נרמזה ההזאה שלמעלה בקרובן העם, בעוד שבשבע החזאות שלמעלה נרמזו בפירוש של הכהן הגדל – שכן אמרו בגמרה בסמוך "כל הגדל מחייב יצרו גدول ממנו", ולכן לכחן הגדל צריך להזכיר את השבע שלמעלה, כדי שלא יתגנאה בזוכרו עד כמה קל ליפול בראשתו של היצר, אך לעומת זאת להמון העם צריך להזכיר דוקא את האחת שלמעלה, כי בהם היצר הרע מתגירה ומקש להכנסיס ייאוש בלביהם, כאילו מרוב עוונותיהם ננעלו בפניהם שעריו תשובה, ולכן דוקא בשער העם רמז הכתוב את האחת שלמעלה, כלומר: למרות הכל, עדין אחוזים אתם בידו של הקב"ה, אל תתייאשו מלשוב אליו!

"תורת העולה" להרמ"א; "דרשות רביינו יוסף נחמה" – עמוד עה

נב. שבעה שמות יש לו ליצר הרע.

רמז נפלא שיש בו مليיצה טוב על ישראל, המתבסס על דברי הגمراה לפניו, כתוב הרמ"א ב"תורת העולה", על מנת החזאות שמיוחה הכהן גדול ביום הכיפורים "אחד למעלה ושבע למטה".

אין פלא לישראל נכשלים בחטאיהם, שהרי יש בהם רק כח אחד של חלק אלה ממעל בקרובם, והוא אשר מושך אותם למעלה, לתורה ולמצוות, אך כנראה יש שבע כוחות של יצר הרע, כאמור הגمراה לפניו "שבעה שמות יש לו ליצר הרע", והם מושכים אותו למטה, ככלומר: לעבירות.

הוסיף על כך הגאון ובו יוסף נחמה קורניצר, אב"ד קראקא: בגמרה (יומא נה). למדו שהכהן מזה אחת לשמעלה ושבע למטה – מה שנאמר לגבי פר כהן גדול ווילקרא טז, יד): "זהה באכבע על פני הכפורת קדמה ולפני הכפורת זהה שבע פעמים", הרי שבע החזאות שלמעלה נאמרו לגבי פר כהן גדול, ואילו לגבי שעיר העם

מדוע רק חסידים ואנשי מעשה הורשו לשיר בשמחה בית השואבה?

בכך, ולמה מנעו מהם את השמחה החשובה זו? ואולם – כתוב ש"ב הגאון רב זונDEL קרייזר, בעל "אור החמה" – מלשון הריטב"א מתרפרש שעייר השמחה הזאת הייתה מושום השראת השכינה שהיתה שם, ולכן רק מי שהוא בעל מדרגה כזו, שקיבל מעצמו את השראתה – יכול להשתתף בפועל בשמחה זאת, אך שאר העם יכול רק לראות ולשומם בראיות הדברים שעשו החסידים מפני כבוד השכינה, שחקנו שם בכל מיני שמחה, ומילאנו גנרוו אף הם אל הקדושה, וכלsoon היוצרים: 'עם שואבת רוח הקודש'.

נג. חסידים ואנשי מעשה היו מוקדים לפניהם וכי. תנו וبنן: יש מהן אמורים: אשר ילדותנו שלא בישאה את זקונתנו – אלו חסידים ואנשי מעשה, ויש מהן אמורים: אשר זקונתנו שכפהה אתILDOTHNEN – אלו בעלי תשובה. אלו ואלו אמורים אשר מי שלא חטא,ומי שהחטא ישוב ימיהול לו.

מלשון הרמב"ם עולה שלא היו מניחים לכל אדם לשומו בשמחת בית השואבה, אלא רק לאנשים מיוחדים חסידים ואנשי מעשה, והדבר טועו ביאור: מדוע לא נתנו לשומו לכל אדם שרצה

לפי זה מובן גם מה שנאמר במשנה: 'וזומרים לפניהם דברי שירות ותשבחות', ורש"י מפרש, שהתשבחות הן מה שמשבחים להקב"ה על כך, וכוונתו: שעכט אמרת 'אשרי יルドתנו' (של החסידים) או 'אשרי זקנותנו' (של בעלי התשובה) מהוועה שירות ותשבחות להקב"ה, אך לכארה קשה, שהרי מה שאמרו הוא שבח עצם ולא שבח להקב"ה? אך לדברינו, מאחר שם שנטנו להם לשיר שם הרוי זה משום רוח הקודש, והשיר הוא עם השכינה, כאילו שרם ייחד – הרי זה שבח נפלא להקב"ה!

'אור החכמה' – סוכה

לפי זה מיישב בעל "אור החכמה" את מה שהקשה המהרש"א: מודיע הגمرا מצירה רק את מה שאמרו הזקנים – בין החסידים מתחילה ובין בעלי התשובה – ולא מוזכר כלל מה אמרו הבורורים? אך לדברינו מישב היטיב, כי רק בעלי שמחת רוח הקודש היו המשבחים, ואם כן יתכו שرك הזקנים, שכבר רוב שנותיהם ולא חטאו, או אותם שחזרו בתשובה, שייכטם לשמחה זו, שהרי בטוחים הם שלא יחטאו, ואולם הבוררים שעדיין לא הגיעו לרוב שנותיהם ויש חשש שייחזו ויחטאו, ונמצא שהשמחה תיפחך אצל לתוגה – לא נחה עליהם רוח הקודש!

כאשר זכרו העוונות מפרייע לשמהו...

נדריך בת קול שתצווה עליו: לך אוכל בשמחה לחמדך!
אך לכארה יש לתמוה: איך מועליה הבית קול, והרי ליבו עדיין מצעער על מה שהיא, וגם דואג שמא לא השלים את חק התשובה, או שמא יכשל שובי? ודריך לומר, שאם מצווים לשמהו, ממילא מתאכץ בכל כוחו לקיים את המוטל עליו, ושם.
ומעון זה יש לפреш בעניין שמחת בית השובה ושיקותה לאמרית "אשרי מי שלא חטא ומי שחתoa ישוב וימחול לו": כי מכיוון שמחה תיריה היתה במקdash, והרי מצווים אנו להיות "אך שמחה", אך הלא החטאים מעיקם על האדם ומונעים ממנו את השמחה, ועל כן מצאו חז"ל עצה: להתחזק בכך שעשו תשובה, ולעורר את מי שעדיין לא שב בתשובה, שישוב ועל ידי התשובה ימחל לו הקב"ה, ומעתה אפשר לשמהו:
"ברכת אברהם" – סוכה (בפתחה, אות יז-יח)

גע. יש מהן אומרים: אשרי יולדתנו שלא ביחס את זקנותנו – אלו חסידים ואנשי מעשה, ויש מהן אומרים: אשרי זקנותנו שכפורה את יולדתנו – אלו בעלי תשובה. אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא, וכי שחתא ישוב וימחול לו.

איך כל זה קשור לשמחת בית השובה?
בairo נחמד על כך כתוב הגאון רבי אברהם ארלנגר שליט"א,
ראשי ישיבת "קול תורה":
כתבו התוספות (יומא פז: בד"ה והאמור) שמצואי יום הכיפורים הוא עיין יום טוב, כי במודרש נאמר שבמווצאי יוה"כ בת קול יוצאת ואמורת: לך אוכל בשמחה לחמדך", ושאלו את מרן הגראי"ז מריסק: ומה צריכה הבית קול לצאת, והלא כל היהודי בודאי שמה במווצאי יום הכיפורים, על שזכה למחיות עונותיו והшиб, שמצוין שככל היום חשב על העבריות, למורות שנמחלו שוב אינו יכול לשמהו

דרשת הלל בשמחת בית השובה: עשו הכל לשם שמיים!

שrank מנסך ואינו מביא קרבנו – אך כוונתו לשם שמיים, זוכה בשל כך לגשמי ברכה.
ומזה ילמוד האדם, שבכל דבר ודבר – אם יעשה אותו לשם שמיים, הרי הוא האדם השלם שמעשו רצויין ושבילו נברא העולם, אבל אם איןו עושים לשם שמיים – אז הוא 'הבל הבלים', ואף אם עושים דבר טוב לפעם, אם איןו עושים כל דבר – אז אם יקריב כמה בשל נגעה אישית, גם איןו טוב כל דבר, ואף אם יקריב כמה קרבנות – איןו כלום, כיון שמעשו אינם רצויים. על כיוצא בזה אמר הנביא יישעיהו א, יא): "למה לי רוב זבחיכם", וכן אמר (ס), א: "הלא השמים כיסאי וגו", "וזאם ארבע ונוי כי ליתבל ומלואה" (תהלים ג, יב), ואינו האדם יכול לנתת להקב"ה כלום.

זה טעם השמחה בניסוך המים יותר מכל מצות בתורה, כי מצויה זו מחזקת כל אדם ומלמדת אותו שיכל הוא להשיג את השלימות בכוונות ובאמցאים שזכחו הקב"ה, כלומר: בכל מעשי, בלי שיזדקק לה'חרסן כיס'.

זו הייתה כוונת הלל: 'אם אני כאן', כלומר: אם במעשה שאותה עשו, הקב"ה כאן, משום שעשו לשם שמיים, הרי 'הכל כאן', אף אם זה דבר שאין בו חסרונו כיס ולא טירחה גדולת, כי אף באכילתו ושתייתו ובהנאות הגוף, אם עשו לשם שמיים, הרי הוא הקשר המשווה האמתי. אבל אם 'אני כאן', כלומר: שהמעשה אינו לשם

גע. תני: אמרו עליו על הלל הזקן כשהיה שמה בשמחת בית השובה, אמר כן: אם אני כאן – הכל כאן, ואם אין כאן – מי כאן. הוא היה אומר כן: למקום שאני אוהב שם רגלי מולילות אותו, אם תבא אל ביתך – אני אבא אל ביתך, אם אתה לא תבא אל ביתך – אני לא אבא אל ביתך, שנאמר (שמות כ, כא): 'בכל המקום אשר אוכל אתשמי אבوا אליך וברכתך'. אף הוא ראה גולגולת אחת שצפה על פני המים, אמר לה: על דעתך אטפון, ומטע פיל טופון.

איזה קשר יש בין ארבעת המאמרים הללו, שסודרו בغمרא ברצף, ומהי השיקות ביניהם לבין שמחת בית השובה – הנושא שבו עסקה נשא בחג הסוכות תרפ"ג, בעת שמחה לזכרו שמחת בית השובה, אמר על כך הגאון רבי משה פיינשטיין, בעל "אגרות משה", בairo נפלא:

אחד מענייניה של מצות ניסוך המים הוא להראות שכל אחד, אפילו עני שבעניים, יכול לזכות בקדש מהקב"ה גשמי שנה, כלומר: שיתו לו שנה טובה וברכה מרובה, למורות שאיןו יכול להרבבות בקריםות ולא בצדקה, משום שאחד המרבה ואחד הממעיט ורחמנא ליבא עלי, שככל מעשי האדם יהיו לשם שמיים, ואף מי

ואמר עוד: שמא יחשוב האדם, הלו רואים את אומות העולם שאין עושות כלל לשם שמים, ובכל זאת יש בהן גם כן שיטות וニמוסים טובים, ואיך אמרנו שככל מה שאינו לשם שמיים הוא הבל ואין כאן כלום? על כך הוא מшиб, שאף הדברים הטובים שלהם הוא הבל, ואדרבה, עוד יכולון לדודנים כרוצחים, כי אף שדניהם רוצה לימותה, ואם כן הוא דבר טוב שבנינו נח החטו עליי, אלום בכל זאת, מאחר שלא הרגו את הרוצח משום שוונאים חטא הרציחה, כי באמת גם הם אוורבים לרוצה – אם היה אפשרות ולא היו יראים מעונייני המלוכה, וכפי שראינו ממלכות שהן בעצמן עושות מלחמות והורגות בלי סיבה אונסים, ואם כן מודיעם הם הורגים את הרוצח, הלא גם הם כמהו? אלא היא הנונת: הם הורגים זוקא משום שרציחה אינה מرتעה אותם וחוי אדם אומן רצח וחיבב מיתה או ולכן אינם טורחים לבדוק אם אומן אדם זה רצח וחיבב מיתה או לא, אלא אף מספק דינים לימותה, כי מפחדים שם לא ידונו – עלול הוא לרוץ גם אותם... ונמצא שאף שהרגו רוצח – ולא משום שאורבים לדzon, ולכן אמר הילל עליהם: 'טיפיך יטוףו'.

כך הוא כאשר לא עושים לשם שמים, אך 'אם אני כאן', כלומר: שעשו לשם שמים – 'הכל כאן', ולכן צריך לשמה מאי בשמחת בית השואבה, כי היא שמחה לשם שמים!

דרש משה – דרש כג

שמים – 'מי כאן', שהרי מעשה כזה הוא הבל הבליס! וזה למדנו מניסוך המים.

*

ולכן הוסיף הילל ואמר, שמאחר וכך, הרי 'מקום שאני אוהב – שם רגלי מוליכות אחרות', כלומר: שם עושה לשם שמים, אז אפיו שהחולך בשוק ועובד מלאכתו, או אוכל ושותה, גם כן הוא כמו שהוא עושה, גם דבריו הנשיימים הם מצוחה דولة וכשולתו ה'. ואם איןעו עושה לשם שמים – אף אם הולך בבית המדרש, גם כן יתכן שלא יעשה כהונון, ישיח דברים בטלים ויפסיק במקום האסור ובעת קריית התורה וחוזרת הש"ץ, וידבר לשון-הרע אף במקום המקודש! זו כוונת הילל שאמר 'מקום שאני אוהב – שם רגלי מוליכות אחרות'.

ואמר עוד, שהקב"ה אומר על כך: 'אם אתה תבוא אל بيתי, כלומר: שככל מה שאתה עושה בכל מקום הוא לשם שמים, והרי תמיד הוא כמו שהולך בבית המדרש ויושב тамיד בבית ה', אז 'אני אבוא אל ביתה', שיתנו לו ה' הצלחה וברכה במשיח ידיו ותהייה ניכרת ברכתה ה' בביתו, אך 'אם אתה לא תבוא אל ביתו', כלומר: שלא תעשה לשם שמים, אז לא יתנו לו הצלחה, וזה כוונת לא אבוא אל ביתה, שנאמר: "בכל מקום אשר אזכיר אתשמי אבוא אליך וברכتك", דהיינו: אם בכל מקום יזכירשמי על ידך, כלומר: שתעשה לשם שמים, אז אבוא אליך וברכتك.

ארבעה הסברים נפלאים במאמרו של הילל הזקן

שהאדם פועל – מה הוא ומה כוחו מול היצר? אלא יצרפו את שניהם – יחד, האדם מלמטה והקב"ה מלמעלה, 'אם לא עכשו אימתי' – שלא ימותו עד שיזקנו, אלא אשורי איש ירא ה' כשהוא 'איש' בגבורתו ובכוחו;

ואף דבריו של הילל בשמחת בית השואבה יתבאו להפליא לאור דבריו ה'חתם סופר', וכך היתה כוונתו: 'אם אני כאן' – אם ה'אני' של האדם יהיה כאן, במלחמת היצר, איזו ה'הכל כאן' – כל הכוחות יבואו לעזרתו ויסייעומו מון השמים, אבל 'אם אין אני כאן' – שלא יכנס למערכה נגד היצר את ה'אני' שלו לפि אפשרות כוחותיו הטבעיים, איז' מי' מי' כאן' – לא ישלו לו עזרתו מקודש. זו גם כוונת ההמשך: 'אם אתה תבוא לביתי', כלומר: תתגער מUPER ארציותך ותכנס לבית ה', איז' גם אני אבוא אל ביתה', ומפני מה שנאמר במקdash: "יעשו לי מקדש" – אם יעשו לי מקדש לשם, אז 'אם אני אבוא' אל בית חדריך, ותהיה בבחינה של "ושכנתי בתוכם!"

*

הגראי' ולדנברג מביא שראה ביאור נוסח, ולפיו הילל בא כאן להורות איך לקיים את מצות 'ואהבת לרעך כמוך אני ה'.

שהרי ידוע המשעה המובה בגמרא (שבת לא), על נカリ אחד שבא לפני שמא יאמר לו: גירני על מנת שתלמידני כל התורה כולה ישאני עומד על רגל אחת, ודחוו שמא באמת הבניין שבידו, הילך אותו נカリ להיל והוא קיבלו וגינויו, ואמר לו: 'דע לך סני לחברך לא תעביד – זו היא כל התורה כולה ואיך פירושה הוא זיל גמור'.

כנראה שכלל זה של היל היכה גלים בקרב ההמוניים, נתנו להרבה בני אדם מקום לטעת ולחשוב שעיקר העקרים הוא

את דבריו של הילל בשמחת בית השואבה: 'אם אני כאן – הכל כאן, ואם אני כאן – מי כאן', מפרש רשי', שהיל היה דורש לרבים בשמו של הקב"ה: אם אני כאן, כלומר: כל זמנו שאני חפץ בבית הווה ושכינתי שרויה בו – יהא כבודו קיים ויבואו הכל כאן, ואם תחטאו ואסלך שכינתי – מי יבו אן?

ואילו התוספות מפרשים בשם הירושלמי, 'אם אני כאן' הכוונה לעם ישראל, שחביב עליו קילוטן של ישראל מן הכל, אך לפי זה הם מתקשם בהבנת המשך 'אם אתה תבוא אל ביתי אני אבוא אל ביתה', שלא יתפרש אלא על השכינה, והרי הוא נדרש מן הנאמר "בכל המקום אשר אזכיר אתשמי אבוא אליך וברכتك".

בעל שות' ציץ אליעזר:

במסכת אבות (א, יד) משמעו היל את אמרתו הנודעת: 'אם אין אני לי לי, וכשאני לעצמי מה אני ואם לא עכשו אימתי', וביאר הגאון בעל ה'חתם סופר' (פרשת כי תצא) על פי מה שאמרו חז"ל (קידושין ל:): 'יצרו של אדם מוגבר עליו בכל יום וمبקש המיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו', ומכיון שכן, הרי עלול אדם להחליט שאיןו יוצא כל למלחמה גדולה, אך האמת אינה כך, כי האדם צריך לחזם תמיד ולכבות את יצרו בכוחו ובטבעו ובכל הכלים שבידו, ואז יעזרו בשאר מן השמים. לכך התכוון היל במשמעותו: 'אם אין אני לי מי לי', כלומר: אם אין האדם פועל פעולות עצמו – מי יעוזרו, 'יכשאני לעצמי', כלומר: ולאחר

שפרטו חכמיינו הקדושים במסכת קדושה זו, قولם נאמרו למשה מסיני, והמה הכתירים ומשבצאות הזהב לכל מצוה ומוץוה שבתורה, שכשר יחסר לאדם המקיים את המצויה מדוות אלה, הרי לא עשה המצויה כמאמרה.

וכדברי הגרא"א שכותב: 'שכל עבדות ה' תלוי בתיקון המדות, שהם כמו לבוש להמצות וכללי התורה, וכל החטאים מושרשים במידות והמצוות מושרשים בד' יסודות', וכל הבא לקצץ בנטיעות, לומר שתיקוני מדוות אלו לא נאמרו למשה מסיני, הרי הוא כקוצץ מענפי עץ החיים הנצחי, וכדבריו הפסוקנים של הגרא"א ב"אבן שלמה" שכותב "שעיקר חיזוק האדם הוא להתחזק תמיד בשבירת המידות ואם לאו למה לו חיים".

ולכן נקראה מסכת זו בשם 'אבות', לומר שהיא אבות כל המוסרים והמדות, בהיותם נובעים ממוקור החיים והנצח, מצור העולמים אדוֹן כל הבריות היודעطبع דרכיו בני האדם וככל מעשייהם ועלילותיהם, יודע המדות הנכונות והמדויקות שזוקקים להם בחיותם עלי אדמות, כדי שייטב להם בעולם זהם ובעולם הבא.

ויצא לנו מכל האמור, שיסוד היסודות לכל הנוגנות האדם בחול ובקדוש, הוא האחוזות חזקה בקשר ביל ינתק עם המדות והמוסרים שנאמרו על ידי אבות העולם, ממשיכי השלשת מדור דור, וההתנטקות מהם לסלול דרכיהם חידשות, היא ההתנטקות מבארות מים החיים מاز שמשה קיבל תורה מסיני, וכשריפת נשמה ונור קיים.

זהו, אם כן, מה שודרש הלל הנשיא ברביהם: שיכירו וידעו שאם אני כאן, כלומר: אני וכמוני, ממשיכי שלשלת הנשיאות והקבלה מاز שמשה קיבל תורה מסיני, אז 'הכל כאן' – מובטחים אתם בקיים התורה ובקיומכם, ואם 'אני כאן', אלא תבחרו בחדשים מקרוב בא, אז 'מי כאן' – אין אתם בטוחים לא בקיומכם הרוחני ולא בקיומכם הגשמי, ותהי פתוחים למדرس כף רגל ולכל הבא ביד, אבל 'אם תבאו אל ביתתי', כלומר: לבית מקדשי התלמודי, אז אבא אל ביתך ושמרתיך בכל אשר תלך, כמו שנאמר: "בכל מקום אשר אזכיר אתשמי אבא אליך וברכתיך".

*

הגרא"א ולדינברג מסיים בביבור רבעיע לדברי הלל, שאף הוא כהמץ' ומה שאמר לאוטו גור: 'דעלך סני לחברך לא תעביד', והוא: שלא די בשב ואל תעשה של 'דעלך סני לחברך לא תעביד', אלא צrica להיות גם אהבה לחבריו' 'כמו', וזהו: שישתף את 'המו'ך', כאילו המדבר בו עצמו, שיראה וייחשוב כל הריעים כבר אחד מאבוריו, והכל כוגף אחד.

זו כוונתו בהכרזתו בשמחת בית השואבה: 'אם אני כאן', כלומר: אם בכל מקום הוא רואה ומתואר את 'האני כאן', ומזה הוא מגיע לאהבת הריע, אז זו קיום המצויה של 'אהבת לריעך' כמאמרה, אך אם חסר בקדודה זו, אז 'מי כאן' – אין בטיחות לכל ה'אהבת לריע' שמעיבן מן השפה ולחוץ, וכל רוח שאינה מצויה יכול להפוך את האהבה על פיה.

תפקיד קדוש מיוחד מוטל על נשייאי התורה של האומה: ללמד את העם דרך ארץ ומוסר ה', כדי שיתג德尔 ויתקדש שמו של הקב"ה בעולם, וכמה מרטיטים ומרטיטיות דברי ה"תנא דברי אליהו" ופרק יא: 'ושמא תאמר: אותן שבעים אלף שנרגנו בגבעת בנימי, מפני

'ואהבת לרעך כמוך' בלבד, גם כשהוא מופשט משיתוף שם שמיים. הדברים הגיעו לאזני היל, והוא מצא הצדמנות לפреш כוונת דבריו בזמנו אסיפה עם גדרה כשמחת בית השואבה, שעלה אמרו (בגמרא שם): 'מי שלא ראה שמחת בית השואבה – לא ראה שמחה מיימי', ובמובן חשוב ורב משתתפים זה, קם היל והכריז: 'duo locum כי מה שאמרתי דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה' – מתי הדבר כך? אם מקימים את הפסיק בשילמותו: 'אהבת לרעך כמוך אני ה', או זוכה אז, אם גם 'אני כאן' כלומר: שבאהבת רעך משותף ונמצא בקרבתם גם 'אני ה', או 'הכל כאן', כי ה"אני ה", שהוא סוף הפסיק, מカリיז גם על ראש הפסיק – ש'ואהבת לרעך' מקומות כך בכנות ובנהנות, אבל 'אם אין אני כאן, אם אין 'אני ה' משותף בזיה, אז 'מי כאן?' – לא נחשבת אהבת הריע לכלום, כי אין זו אהבה אמיתית ובר קיימת, ובבואה איו נגעה עצמית הכל מתנפץ לרסיסים ויכולים להתדרדר עד הדיווטה התחתונה ולהגעה אפילו לידי שנאה כבואה ועוורון עינים, חלילה!

*

ומכוון שנייתה רשות, הוסיף בעל "צץ אליעזר" ביאור נוסח משלו, שיעירו: מימרתו של היל הזקן: 'אם אני כאן וכו' – קשורה היא בمعنىו הרם.cneshia ישראלי וכממשיך שלשלת הקבלה של 'משה קיבל תורה מסיני', כנאמר בתקילת מסכת אבות. שהרי המפרשים התלבטו בשאלת מדוע נקראת המסכת בשם אבות, והגאו בעל "מדרש שמואל" הביא על כך שלשה טעמיים: האחד – משום שמזכיר בה סדר הדורות, איך קיבלו התורה מהר סיני וממשה איש מפי איש עד רבינו הקדוש, מסדר המשנה. השני – מפני שהם דברי תוכחות ומוסרים ומילוי דחסידותא, וכל המודרך את חבירו בדרך ישירה נחשב כאילו עשו, מעין מה שנאמר על אברהם ושרה: 'זאת הנפש אשר עשו בחרן', והרי הוא אביו, נמצא שאכל התנאים הללו שהזוכרו במסכת זו, שהם מדריכים בני האדם, הם האבות לכל העולם, וכל השומעים את דבריהם בנימם הנה להם.

והשלישי – מכיוון שבתוכחות הללו שנזכרו במסכת זו, נכללו כל שאר דברי המוסר שבעולם, שאף אם תראה בספרים אחרים, מחכמי ישראל או של אומות העולם העולם דברי מוסר אחרים, לכתובם תמצא שבכל דברי התנאים הללו הם, נמצא שהם האבות לכל המוסרים, וכל השאר הם תולדות בלבד. ואדיו של הטעם השלישי נסמכים ומתבאים היטב על פי דברי רביעיה מברטנורא, שכותב במסכת אבות מתחילה בלשון 'משה קיבל תורה מסיני' משום שאינו מייסdot על פירוש מצוה ממצוות התורה, כאשר מסכתות שבמשנה, אלא יכולה מוסרים ומודות, וחכמי נקרים גם כן חיבורו דברי, לפיכך תחילת התנאה במסכת המוסר, כיצד יתנהג האדם עם חבירו, לומר לך שהמודות והמוסרים שבזו 'משה קיבל תורה מסיני', לאו מכך שמהמודות והמוסרים שבזו המסכת לא בדו אותן חכמי המשנה מלבים, אלא אף אלו מוסיני ואנו נרחיב ונפרש, שכשנסכל התורה כולה ומצוותיה, פרטיה ודקדוקיה, הכל נאמרו למשה מסיני, ואמרו בירושלמי (סנהדרין יא, ה), שאפיו מי שאמר שככל התורה כולה מן השמים – חוץ מודוקז זה, או מקל וחומר זה, או חוץ מגזירה שווה זו, הרי הוא בכלל "כדי דבר ה' בזיה" ועד כאן מיו הירושלמי, כך כל המדות הנועלות הללו

כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית ועיין "באר היטב", סימן תרל"ט ס"ק א', וכן מובטח לו גם האני אבוא אל ביתך, לברכו בכל אשר יעשה, ולזכות לשבת לעתיד לבוא בסוכת ערו של לוייתן וולדאות איך שהרחמן יקיים לנו את סוכת דוד הנופלת.

לא בכדי נאמר דוקא לשון י'קים', וכדברי **השל"ה הקדוש** ב"עמוד השלים" בשם הזוהר: "משל למטרוניתא שהיתה לה קטטה עם המלך, והיתה הולכת מביתה עד שתעבור חמתו של מלך, כיון שעבר חמת המלך, היהת היא מאליה שבה אל מקומה ואל ביתה פעם ושתיים ושלש, לימים הלכה בחמת המלך, והמלך נתנחים עליה ונשבע שלא Tosif לובה כפעם בפעם אלא הוא בעצם ילך וישיבנה להיכלו בכבוד, מה שלא היה בה כו בשאר פעמים עגוני נפלה ולא Tosif קום, וזה היא סוכת דוד, וזה היא סוכת שלום, וזה היא בתולת ישראל, ומה שהיתה עתה דירת עראי, תחוור לדירת קבוע כי אם הבנים שמחה סוד עולם הבא".

וכדברי הבת קול המוזכרת בפיוט ליום שני דסוכות ולפני קדושה: "כל שקיים מצוה זאת – יבוא בנוועם צورو לחזות", מי יתנו זונכה לכך בקרוב, בבואה משיח צדקנו ב Maher בימינו. שווית צץ אליו" – חלק יט, סימן כה

מה נהרגו לפי שהיה להם לסנהדרי גדולה שהנניה משה ויהושע ופנחס בן אלעזר עמהם, לילך ולקשור חבלים של ברזל במתניתיהם ולהגבהה בגדיים למעלה מארכובותיהם, ויחזרו בכל עיריות ישראל, יום אחד ללביש, יום אחד לבית אל, יום אחד לחברון, יום אחד לירושלים. וכן בכל מקומות ישראל וילמדו את ישראל דרך ארץ בשנה ובשתיים ובשלש, עד שיתישבו ישראל בארץם, כדי שיתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה בעולמות כלון שברא מסוף העולמים ועד סופו, והם לא עשו כו אלא שנכנסו לארצם כל אחד ואחד מהם נכנס לכרכמו וליניון ולשדהו ואומרים שלום עלי נשוי כדי שלא להרבות עליהם את הטורח, עד כאן לשונו.

כל זאת ניתן להכליל במסורת מאמרו של הלל הזקן: 'אם אתה לא טובא אל ביתך, כלומר: אל בית מקדשי הרוחני, לתקון עולם במלכות ה' – אני לא אבוא אל ביתך, דהיינו: לכוון ביתך בארץ. אבל 'אם טובא אל ביתך – אני אבוא אל ביתך', לשכללו ולפאו לתחלה ולתפארת.

ונהנה, כל המקדים מצות סוכה כמאמרה בפרטיה ודקדוקיה, הרי הוא מקיים בזה את ה'אם אתה טובא אל ביתך', שהרי היושב בצל הסוכה דומה כאילו יושב בצלו של הקב"ה, וסוכה היא בגימטריא שם ה' (ובנאמור בזוהר הקדוש) ומעלים עליו על ידי היישיבה בסוכה

רגליו של הלל הוליכוו לעלות לרוגל, למרות שהיא פטור

ולם ויעלו לרוגל.
והוסיף ואמר: 'אם אני כאן – מי כאן?', כלומר: אם לא הייתה עולה לרוגל, היו לומדים ממנה שלא לעלות, ולא היו אמורים שאני פטור מפני זקנותי, אלא יאמרו שאין מצוה בעליה, ולא לימדו משאר החכמים העולאים.
יעוד אמר: 'למקום שאני רוצה – רגלי מוליכות אותו', כלומר: אם תשאלו איך אני יכול לעלות למרות היוט זקון בו מאה ועשרים שנה? אשבי לכם, שהוא משומש למוקום שאני רוצה רגלי מוליכות אותו, כי הן מורגלוות לעשות רצון קונויהם, מעין מה שנאמר בראשית כת, א): "וישא יעקב רגלי וילך וגוי", כי ברצונו הטוב העשה קל ללבתי!
ספר הליקוטים – פרשת שמוטות; 'אבן השם' – הלכות תשובה פרק ה', סעיף פג ווב'פתווי חותם', הערתא קל

באיור נפלא בדבריו של הלל הזקן, מובה בשמו של האר"י ז"ל: בנתינת צדקה צריך האדם להריגל את עצמו כלכך, עד שה היחיד מעצמה תהיה מORGELT בה, כנראה בפסוק (דברים ט, י): "מסת נדבת ייך אשר תנתר", ולא אמר "נדבת לך", אף שהאמת היא שהנדבה היא מון הלב, ומכאן שצריך האדם להתרגל כל כך למצות הצדקה עד שהיד מעצמה תהיה MORGELT בה.

ולפי זה נבין את דבריו הלל, שהוא אז זקן מאוד ולבן הוחר כaan בתואר 'הלל הזקן', והධין הוא שזקן שאינו יכול לעלות ברגליו פטור מצות ראייה, וכך אמר ההלל: אף אני זקן מאוד ופטור מראיה, בכל זאת אני מctrar את עצמי, כדי שיובילו כל ישראל ויאשו כל מצער עצמו – כל שכן מי שיכל לעלות, וזה היה פטור מצות ראייה, והוא מזכיר ממנני ויאמרו: ומה הלל הזקן, שהוא פטור מצות ראייה, באהבת ה', והוא רוקד – למורות זקנותי הפוטרת אותו, 'הכל כאן' – כי ממני ילמדו כאן – למורות זקנותי הפוטרת אותו, 'הכל כאן'

רק לאוהבי ה' מותר לركוד בבית המקדש!

וב"העמק דבר" (שמות ה, ג) הוסיף הנצי"ב: "וגם ברוגלים ובבית המקדש... לא הכל רקיוד לפני ה' כי אם חסידי הדור... משומש אסור לשם פעולה ריקוד שם, כי אם מי שיש לו רוח גבורה של אהבת ה'".
"מרומי שדה" – סוכה; "העמק דבר" – שמות ה, ג

כתב הנצי"ב מוואלז'ין ב"מרומי שדה":
"אם אני כאן הכל כאן – אמר הלל שמעלת האדם שיהא דבק באהבת ה', ובאופן זה רשותים לרקוד ולשם זה בבית המקדש ואני קלות ראש, מה שאין כן מי שאינו דבק באהבת ה', והוא רוקד בבית המקדש, אינו אלא דוחק רגלי השכינה ממש!"

הוזאת הלל להקב"ה – על שזכה לפועל בצדotta עם אחרים!

יכולים לעבוד עם, כי דרכם לעשות הכל בעצמם, עד הפרט האחרון. אבל הלל לא לבוד פועל את פעולותיו הנשגבות, אלא הכל היו עובדים ופועלים יחד עימיו, תחת השפעתו ולאור גדלותו, קדושתו ומידותיו, ובאופן כזה הצליח הלל להוציא מתוכם את

באיור נחמד ונעים בדבריו של הלל, הנראים לכארה כסותרים להלוטין את ענוונותיו המפורסמת – אמר הגאון רבי אלעזר הכהן הכהן, ראש ישיבת "תורה ודעת" בניו-יורק:
יש אנשים שהם בעלי מעשה, אבל יש להם חסרון: שאין אחרים

הכל כאן", ויחד אנו פועלים ועושים להרבות תורה ומצוות וקידוש
שמו יתרך בעולם!

שמעתי בשם מאבי מורי הרה"ג רבי שבתי דוב רוזנטל שליט"א

כוחותיהם, ולהופכם למעשים טובים.
וכאן, כאשר היל ראה את המחזאה הנשגב של שמחת בית
השואבה, שבו חסידים ואנשי מעשה רקדו ושמחו בשמחה המוצה
– עמד והודה להקב"ה על שזיכחו מידיה כזו של "אם אני כאן –

"אם אני כאן" – ה'אני הפנימי שבלב האדם!

כך מצאנו בילקוט שמעוני (משל, רמז תתקכט): "זה חכמה>Main
תמצא – מלמד שהיה שלמה מהנפש ואומר: היכן היא החכמה
מצוחה? ר' אליעזר אומר – בראש, ר' יהושע אומר – בלב, ואתיא
בדעתיה דר' יהושע דבר: החכמה היא בלב, כתיב 'עתת שמחה
בלבי', ואני שמחה אלא חכמה שנאמר חכם בני ושמח לב וכור'.
מן פנוי מה ניתנה חכמה בלב? לפי שכל האברים תלומים בלב", עד כאן
מדובר הילקוט.

ודבר נפלא מצאנו במדרשו (קהלת רבה, פרשה א): "כל הנחלים
הולכים אל הים – כל חכמתו של אדם אינה אלא בלב. ויהים איננו
מלא' – והלב אינו מתמלא לעולם", ובמהשך: "כל הנחלים – כל
התורה שאים לומד אינה אלא בלב, ויהים איננו מלא' – והלב
אינו מלא, לא הנפש שבעה לעולם שנאמר 'וגם הנפש לא מלא'".
ולכארה יש לתמותה: אמנים התורה היא בלב, אבל החכמה?
מודע לא די לה שתשכו במוח? אך זאת למדונו חז"ל: שוגם החכמה
היא בלב, כי בלי שתיקלט החכמה בלב – אף החכמה שבמוח אינה
חכמה, כי אם אין החכמה בלב, הרי נטיית לבו מיטהה אותו
ומבלבלת את חכמו, ולכן צריך להכניס את החכמה לתוך הלב!
ואת כל זה רמז היל בדרשו בשמחת בית השואבה: "אם אני
כאן – הכל כאן, ואם אני כאן – מי כאן?", וכוונתו היה, כאמור,
על ה'אני הפנימי של האדם, שחביב להימצא בכל מעשה!
"ארכו שמואל", עמוד תקצח

(הערת המלקט: מנו הרואין לציין לביאור נוספ' בדברי הירושלמי
שהזיכיר הגרא"ש רוזובסקי – כפי שכתב הגאון בעל "עדוך לנדי", וזה
לשונו: "פ'ירוש, כשהיה רואה היל שמחתן שמחת פוחזין שלא
ביראת שמים, היה אומר להם: אם אנחנו פה – מי פה, הלא היל
אינו עושים לקלס להקב"ה, וכי קילוסינו הוא צריין? אלא רוצה
לזכות אותנו שוכן בתוכני, אבל בתוך פוחזין און השכינה שורה?
אכן כשהיה רואה שהיו נוהגים בקשרות ובוישר, היה אומר: אם לא
אנו עושים לקלס להקב"ה, מי כאן לקלסו כמוני? שkilosino חביב
לו מן הכל!)"

וכך ביאר הגאון רבי שמואל רוזובסקי, ראש ישיבת פוניבז':
"אם אני כאן", דהיינו: אם האני של האדם נמצא במעשהיו,
בתהילתו, בתשבחותיו ובש machto – "הכל כאן", כי אם מעשי
האדם נובעים מפנימיות עמוקים ללבבו, שם נמצא 'האני' של האדם,
הרי הכל כאן, אבל אם 'האני' של האדם אינו כאן, אלא המעשה
הוא חיצוני בלבד ואיןנו מועמק ללבבו – מי כאן? הרי במצב כזה
אין כאן כלום!

זה על פי דברי ה"MASTER OF SHIRTS" (טהרה, פרק טז): "ז'קו אמרו
ז'ל ר'חמנא ליבא בעי', כי אין די לאדו ברוד הוא במעשים בלבד
שיופיעו/meushim, אלא העיקר לפניו שהלב יהיה טהור לכzon בו
לעבודה אמיתי. והנה הלב הוא המליך לכל קלקי הגוף ונוהג בסם
ואם הוא אינו מביא עצמו אל עבדותו יתברך – אין עבודה שאר
האבירים כלום, כי אל אשר יהיה שמה הרוח לכת ילכו, ומקרא
כתוב בפירוש: תננהبني בלבד לי", עד כאן לשונו.

והנה, בפירוש ר'ח היבא מן הירושלמי: "הלל הזקן כד הוא חמוי
לו עבדו בפח", heißt הוא אמר לו: דאנן הכא מאן הכא, ולקילוסין הו
צרייך והכתב 'אלף אלף ישמשוני', כד הוא חמוי לו עבדו בכהן
הו אמר: די לא און הכא מאן הכא, שאף על פי שיש לפניו כמה
kilosino חביב הוא קילוסין של ישראל יותר מכל מ"ט נעימים זמירות
ישראל, עד כאן לשונו.

יש לבאר, שכונת הירושלמי "דאוי עבדו בפח" היא: שעשו בעלי
כוונות והרגשות הלב, ולמרות שאמרו תהלות ותשבחות מכח הכרת
השלל, אמר להם היל: וכי לקilosino הוא צרייך, והרי 'אלף אלף
ישמשוני', כי מבני אדם אין הקב"ה רוצה עבדה מכח השכל, כי
זו עבודת המלאכים שהם שלדים נבדלים ומצד השכל עבדותם
עדיפה יותר, אלא מה שרוצים מהאדם הוא את ליבו, ר'חמנא ליבא
בעי', וזה מעלה האדם על המלאכים, כי אין להם לב, וזה כל תכילת
הבריאות של האדם – שייעבור את ה' בהרגשות הלב.

זה הקשר בין מאמר זה למאמר הסמוך: "הוא היה אומר:
למקום אני אוהב שם רגלי מוליכות אותה", דהיינו: שהכל הולך
אחר הלב, שהוא ה'אני' של האדם!

תוכחת היל: למה אינם אלא לבבודי?

ניסי, מגע בבית המקדש – באים כולם לבבodo, ואם הוא לא בא
– איש אינו מגע לקלס להקב"ה, ועל כך הוכחים.
ומתווך כך מובנת קושיית הירושלמי (שהובאה בתוספות): וכי
היה צרייך לשבחו, כלומר: והלא יש להקב"ה אלפי אלפי
שיקלוסוי, ואם כן מה איכפת להיל שלא באים לבית המקדש?
וישיבו: כנגד ישראל היה אומר, כי חביב לפני הקב"ה קילוסט של
ישראל אומר, והוא יתיר מן הכל, ועל כן הוכחים שיבאו אף כאשר היל עצמו
אינו מגע!

'אור החכמה' – סוכה

רש"י פירש, שהיל אמר 'אם אני כאן' בשם של הקב"ה,อลומ
בתוספות הביאו מן הירושלמי, שהיל היה אומר על עצמו, שכן
הקשה שם: 'וקילוסו הוא צרייך?', כלומר: וכי היה צרייך לשבחו,
וללא נאמר "אלף אלף ישמשוני"? ותרצוץ בירושלמי: כנגד
ישראל היה אומר, וחביב עליו קilosin של ישראל יותר מן הכל – עד
כאן מדברי התוספות.

ומבואר ש'ב הגאון רבי זונדל קרזיז, בעל "אור החכמה", שהיל
התכוון לקרוא תגר על מה שה齊יבור אינו באין מעצמו לבית
המקדש כדי לקלס להקב"ה, כי היל ראה שם הוא עצמו, שהיה

בשהאדם חוטא והקב"ה מסתלק – מי כאן?

בך בארכעה דברים שהיית אומר ונעשה אב בית דין לישראל, אמר להם: מוטב לי להזכיר שוטה כל ימי ולא ליעשות שעה אחת רשות לפני המקומות, שלא יהיו אומרים: בשליל שורה חזר ברו.

עדיפים היו לו, לעקביא בן מהלאל, חי ביזון תמידים, ובלבד שלא יקרה רשות שעה אחת לפני המקומות, ואף שרצו למןתו אב בית דין לישראל, ואין לך זכות גודלה יותר מלעמדו בראש כל כל ישראל, ואם כן עלול היה להעלות על דעתו ולומר לשם כך על דעתו ולעשות מעשה שביעני הוא חטא, אך כפי שאמרנו: אף המצוות הגדולות לא יכולו להשפיע על עבירה קלה אהთ!

ויסוד זה פשוט ומהוחר, שהרי כל קיום הממצוות יסודם הוא: עשיית רצונו יתריך, וכשהאדם חוטא כביכול הקב"ה עוזבו ולכו אין במצוותו כל חשבות!

זה היה הלקח שהלל לימד את קהל הנאספים לשמחת בית השואבה!

"אור יחזקאל" – יראה ומוסר, עמוד עט

רש"י כתב, שהלל "היה אומר ממשו של הקב"ה: אם אני כאן הכל כאן, ואם אין אני כאן מי כאן", וביאר המשגיח הוה"צ רבינו יצחקאל לוינשטיין בדבריו, ש'בזמן שאון הקב"ה כאן' זהו כאשר האדם חוטא, ואז מסתלק הקב"ה, וכאשר הקב"ה איןנו – אין כאן כלום.

ומתי אמר זאת הלל? בשעת שמחת בית השואבה, שהיא אחת המצוות החביבות ביותר, ובה שואבים רוח הקודש, כי אף בשעה גודלה זו אסור שיתעורר אפילו חטא קל, כי בשעה שיש חטא מיד הקב"ה מסתלק ואין עוד כל חשיבות לקיום המוצה!

בכך ביקש הלל להזכיר את הקהלה מטעות נפוצה, שבע האדים נוטה לחשוב אותה, כאילו בזמן עשיית מצוה או לימוד תורה, הכל הפקר ומותר לאדם לעשות ככל העולה על רוחו, שהרי עסקו בתורה או במוצה...

לאור זאת, מבאר המשגיח את דברי המשנה (עדיות ה, ו):

"עקביא בן מהלאל העיד ארבעה דברים, אמרו לו: עקיביא, חזור

תשובה הלל לתמהים על פשר ענוותנותו המופלגת

לחתגאות בו...
משל למה הדבר דומה? לבן עיר קטנה, שהיה מוחזק לבני עירו לחכם גדול, ובנוסח היה עתיק נכסים, ולמרות זאת היה עני וודעתו הייתה שפלה יותר מכל בני עירו.

והכל היו תמהים: מה פשרה של עונה זו, והלא לאיש חכם ועשיר זה יש סיבות רבות כל כך להתגאות!

השיב להם: אם לא הייתי מכיר שום עיר ושום בני אדם זולתכם – בודאי הייתי מתגאה עליהם, לחשוב שאני יחיד בחכמה ובעוורור בכל המעלוות הטובות. אך מה לעשות ולרגל עיסוקי הרבים אני שווה רוב הימים בערים גדולות, בין חכמים וסופרים, שקטנים עבה ממוני, ובין עשירים מופלגים אשר לעומתם אינני נחשב לבעל ממון רב כלל, וכאשר אני מתבונן בי ובהם ומעיריך את ערכי נגדים – לא פלא שאיני מוצא טעם להתגאות בכמו שיש לי...

משמעות זה אמר הלל למ��פאים על פשר ענוותנותו: מאחר ו"אני כאן", כלומר: שמחשובת איים בענייני העולם הזה, הרוי זה קאיilo אני כאן כל, ובמקום שבו אני "נמצא" – אין טעם להתגאות במא שיש לי... ואמנם כך, יכול כל אדם להגניו לענווה כמווני – אם אף הוא יביס על הגודלים ממוני ויבין כי אין לו במא להתגאות!

"אור האגדה" (ברוקלין תש"ב) – ברכות-מועד, עמ' 186

בדרך דרוש מוסרית, ביאר הגאון רבי אורןanganur מקניהיטש, בעל "אור האגדה":

כי לפי פשוטו, הוא מקדים, כל העובר על המאמר האגדי הזה יתמה ויתהום: איך אמרו על הלל כך, שימושו לכוארה שمدבר על עצמו והלל שענוויה היה, איך אפשר לחשוב עליו מחלוקת צוי?

אך יש לבאר על פי מה שסביר ברספרים, שענוותנותו של הלל עוררה אצל כל אחד ואחד תמייהה על זה שהוא כמותו, שהיה גדול כל כך בתורה ובחכמה וביחס, יהיה שפל בדעתו מכל בני האדם? כיצד יתכן הדבר?

משמעות כך בעת השמחה, שמדובר הטבע, רחוב אז לבבו של אדם, מצא הלל לנכון לתאר את מציאות ענוותנותו, שלא יתמהו כלל על זה, כדי שככל אחד ואחד יעשה כמותו, ואז יגלו גם כן למדרגיות הענווה...

דיהינו: "אם אני כאן" – אם הייתה שם את ליבי ומעיני רק לענייני העולם הזה, "הכל כאן" – הייתה מוצאה בי את כל המועלות, והייתי מתגאה על שאני יחיד בתורה, ובחכמה, וביחס, וכדומה.

אמנם "אם אני כאן" – כי באמת כל מעיני ותשומת ליבי הם בענייני העולם הבא, ובמורכבה עליונה, שאת סודם ישנו רק בבני מעלה, ואם עיריך את השגתי כנגד השגתו – אتابטל לגמרי, כאלו אני במציאות כלל. ומכיון שכן, מבין אני שאין בי מאמונה

מחיקת השם להצלת העולם: הקל-וחומר של אחיתופל

שכתב בקדושה ימחה על המים, לעשות שלום לכל העולם כולו – על אחת כמה וכמה. אמר ליה: שי. כתוב שם אחטא, וشد' לתחומה, ונחית תחומה שיתס אלפי גמדים.

על סמד הקל וחומר שעשה אחיתופל, הקשו על תשובה שכתב רב האי גאון, וזה עניינה: אדם נשבע לגרש את אשתו, אך לאחר

גע, בשעה שכלה דוד שיתין קפה תחומה ובכוא למשטפא עלמא, אמר דוד: מי אילא דידע אי שרי למכתב שם אחטא ונשדייה בתהומה ומנח? ליכא דקאמור ליה מידי. אמר דוד: כל דידע

למיימר ואיינו אומר – יחנק בגונז. נשא אחיתופל קל וחומר בעצמו: ומה לעשות שלום בין איש לאשתו, אמורה תורה: שי

היה פטר רחם של amo. אלא שהכהן שהזמין לקבל את כספ הפטור של הבנו, ידע שקדום שנישאת אשה זו לבעה, הרתת לזוננים והפילה את אותו ولד, אולם שمرة זאת בסוד ובעלה לא ידע על כך. אילו היה נודע לבעה על כך – אין ספק כי היה מגרש את האשאה. בא אותו כהן לפני הגרי"ש אלישיב, ושאלתו בפיו: האם צריך הוא לספר לבעל כדי להציגו מברכה לבטלה, או שהוא לא יספר לו, אף שבכך יגרום לו להכחש בברכה לבטלה – על יסוד לימודו של אחיתופל ממה שהתיר הקב"ה למחות את שמו כדי לעשות שלום בין איש לאשתו, ואף כאן נתיר איסור ברכה לבטלה שימוש שלום בין איש לאשתו?

דברי הרמ"א עולה, לכארה, שאין מקום להתייר זאת, שהרי כאמור רק מהיקת השם הותרה ברגע זה, משום שאינו כלל איסור במחלוקת הבאה להוציא מיד ספק ומיד איסור, אולם באיסורים אחרים לא הותר הדבר. אולם הגרי"ש אלישיב הביא ראייה מגמרא במסכת חולין (קמא). לסתור את יסוד זה של הרמ"א, שכן מפורש שם בגמרא שלומדים מסוימת לדוחות גם את מצות עשה של שליחות הקנו משום שלום בית, והרי לפי יסודו של הרמ"א התירו בסוטה דוקא מהיקת השם משום שאינו כאן איסור, מה שאינו כן באיסורים אחרים? וצריך עינו.

משום כך, חידש הגרי"ש אלישיב דרך אחרת בהבנת דעת רב האיגנו:

התורה מבטיחה לסוטה שהושקתה ונמצאה תורה – "ונזרעה זרע", ודרשו חז"ל: שאמή התיה עקרה – يولדת נינים, או לדעה אחרת: אם הייתה يولדת בעצער – يولדת מעטה ברוחות. ועל כך יש לתמוה, לכארה: שהרי השקאת סוטה היא באחד משני אופנים: אופן אחד – כאשר עצם היחיד היה בהיתר, כגון בת עם אביה, או עם בנה, או עם שני אנשים, שלא היה איסור בעצם היחיד, אלא שכיוון שquina לה – משקה אותה. ויש אופן נוסף – כאשר עצם היחיד היה כבר באיסור. ואם כן, מיילא כאשר היחיד היה בהיתר ולהיכנס חישד בה בעלה והושקתה במרים – מובן מדוע מובטח לה השכר של "ונזרעה זרע", אולם כאשר היחיד היה באיסור, למה מגיע לה שכר זה? אלא, עלינו לומר שמקיוון שעל כל פנים היה כאן חד שוא, והיתה כאן הלבנת פנים ושפיקות דמים ממש תקופה זו – לכן נתנה לה התורה שכר: "ונקתה ונזרעה זרע!"

זו כוונת רב האיגנו: דוקא לגבי סוטה, שבה יש עניין נוסף בבירור הספק: כדי להציגה מהלבנת פנים, בנוסף לעניין של שלום בית, דוקא ברגע זה הותרה מהיקת השם, אבל באותו אדם שנשבע לגרש את אשתו, וכך לא היה עניין של הלבנת פנים אלא רק של שלום בית, וכאשר זהו הנימוק היחיד – לא הותרה מהיקת השם. ומה ש坎坷תול למד מזה קל וחומר, היינו משום שהחצלה כל העולם וראי דומה יותר ושיקן ללמידה בקהל וחומר. ועיין שם, במא שבייר בדברי הגמרא בחולין לגבי עשה דמצורע). ועל כן, הסיק, אותו כהן חייב לגנות לאב את סיפור המעשה כדי להציגו מברכה לבטלה, אף שבכך יפריע את שלום הבית!

שוו"ת הרמ"א – סימנו ק' 'הערות' למסכת סוכה – נג:

מן התחרת על שבועתו, אולם רב האיג פסק שחייב הוא לגרשה מכח שביעותו. ולכארה, הלא למדנו מפרשת סוטה שבכדי לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורהשמי שנכתב בקדושה ימחה על המים, ואם כו היה עליינו לעשות שלום בו איש לאשתו? רב האיג שם ה' לשוא, יהיה מותר כדי לעשות שלום בו איש לאשתו? רב האיג נשאל על כך, והוא מшиб: אין כל דמיון. שכן בסוטה, מהיקת השם מוציאה מיידי ספק ומידי איסור, אולם לגבי שביעה, הרי אין כאן כל ספק, שהרי נשבע שיגרשנה, ואמרה תורה: "לא תאש!"

אולם הרמ"א בתשובותיו, מוסיף ומקשה על כך: מיילא עניין סוטה, שהוא להוציא מיידי ספק ומידי איסור, כאמור, אולם הלא אחיתופל למד בקהל וחומר שモתר אף לזרוק את השם לתוך התהום כדי להציג את העולם, ולדברי רב האיג גאוון הלא יש לפrox כל וחומר זה, כי שמא רק בסוטה הותר הדבר, כדי להוציא מיידי ספק, ולא כדי לעצור את מי התהום. ואף שהיתה כאן הצלת כל העולם, מכל מקום קל וחומר מסוטה אין כאן!

הרמ"א מישב זאת – ביסוד נפלא, שעיקרו: מהיקת השם בסוטה אינה מעשה איסור שהותר כדי לעשות שלום בין איש לאשתו, אלא אין בו איסור כלל!

שכנו, הוא מקדים, יש לכארה מקום לתמייה אחרת: מאייה איסור הייתה כוונת רב האיג כאשר כתב שמייקת השם בסוטה באה להוציא מיידי איסור, והלא אפשר היה למנוע את האיסור בדרך אחרת – אם הייתה התורה מצויה שציווה התורה למחות את השם, ואם כן מאייה איסור בא להוציא שציווה התורה למחות את השם והקדוש? אלא ודאי שמאחר שבא להוציא מיידי ספק ומידי איסור – אין זה בכלל איסור מהיקת השם, שענו לומדים ממה שנאמר 'יאבדתם את שמותם וגו' לא תעשוו כן לה' אלוקיכם', ולכן אבידה להשם, אבל כשאנו עושים זאת לצורך כלשהו ולתיקון – אין בכך כל איסור!

הרמ"א מוכיח זאת – מHALCHOT כתיבת ספר-תורה ותפilio. שכן ידוע הדין, שאם נפלת טיפת דיו על השם – מותר למוחקו כדי לתKENNI, ואין בכך כל איסור, שכן מהיקת הנעשית לשם תיקון – אין בה ממשום "לא תעשוו כן לה אלוקיכם", ואף כאן אין בכך כל איסור. ואם כן, מובן היטיב הקל-וחומר של אחיתופל: אם לצורך תיקון קטן, של השכנת שלום בין איש אחד לאשתו, אין איסור רק בשיעושים דרך מחיקה ודורך אבידה להשם, אבל כשאנו

בכך איסור!

עתה מובן גם חילוקו של רב האיג, כי ככל זה אינו אלא לגבי איסור מהיקת השם, שם לא עוברים כל עבירה במחיקת הבאה להוציא מיידי ספק ומידי איסור, אולם לא יתכן לומר כך גם לגבי שביעות שוא, שבכל מקרה אם יפר אותה יעבור בכך על איסור חמור. ולכן לגבי הנשבע שיגרש את אשתו, לא הותר לו להפר את שביעתו מכח דין מהיקת השם שהותר בסוטה.

*
מרן הגאון רב יוסף שלום אלישיב ד"ז בדברי הרמ"א אגב תשובה לשאלת מכאהה שהונחה בפניו:
מעשה בייהודי שבא לכחן בכדי לפדות את בנו בכורו, שלדעתו

להעלות את האומות ולהציג על ה'פרידה'

העלחו לזמו-קט למצב שבו נחלש אצלם מה הטומאה וקיבלו הארה מסוימת מכח הקדושה, וכמו כן מכח קרבנות החג שענו מקריבים עבור אומות העולם – נחלשת שנאותם אלינו.

אך האומה הישראלית, שהיא "עם קדוש" מצד עצמה וכי שמצאונו בוגיטין לה. שהמקדיש עבדו יצא לחריות, כי מאחר ואני יכול להקדיש את גורו העבד לא לרבנן ולא לבדוק הבית, ודאי כוונתו היא שהיה נמנה על "עם קדוש", ככלומר: ישראל גמור) – אינה צריכה קרבנות כדי לקבל את כל הקדושה, מכיוון שקדושתה של האומה הישראלית באהה לה בתורשה מאבותיהם הקדושים.

ובכל זאת יש לעשות איזו "סעודה קטנה", קרבנו קטו, לתוספת קדושה, כי לאחר הימים הנוראים והמועדים שבהם ישראל התעלן והתקרכבו לה' על ידי קדושת הזמנים – צרכיכם קרבנו שייקרב את ישראל לה' כל השנה, וזאת על ידי הסעודה הקטנה שעליה אמרו חז"ל כי "קשה עלי פרידתכם", כי כשאזכרים שיש בפרידה, ממשילא זה מוסיף כוחות נעלמים להיות קשורים להקב"ה בתוספת קדושה בקשר בלבד ינתק בעבודת ה' ובלימוד התורה, והוא עניינו של שנייני עצרתי!

"דבר ציוו", עמוד קצג

"סעודה קטנה" מול "סעודת שלמה בשעתו"...

בין יהודי לגוי הוא, שנייו עושים רക אודעתה דנפשיה ואילו יהודי עושים לשם שמיים. זו הכוונה "כדי שאחנה ממך" – בזה שאתה עושים לשם שמיים. ומדובר נקارةת "סעודה קטנה"? מושם שמצאונו בכמה מקומות ועירובין מא. תענית כת: בבא מציעא מט. ועוד) את הלשון "סעודת שלמה בשעתו", הרי שאצלו היו סעודות גדולות, ושמיini עצרת הוא יום האושפיזין של שלמה המלך ע"ה, ונמצא שכל סעודה שלא נעשה – תהיה היא קטנה ביחס לסעודת שלמה בשעתו...
אמרי אמת" ליקוטים – סוכה

נושח ההודאה סותר את טענת מרים בת בילגה

שנאמרה בעת שלטונו היוונים, השתמש בנוסח ההודאה על הנצחון על היוונים באוהה מטיבו לשון והכריזו כי לא כן הדברים, אלא – עמדת להם בעת צרתם! הגרש"א אירינס שליט"א – קונטרס "רישא דפרזלא" וליקוד תשס"ג – עמוד לח

אשמת שכנו של המצורע – ומהנהガ לבקש על קברי צדיקים

שנihan קוצעין, שניהן מביאין את האבניים, אבל הוא לבוז מביא את העפר, שנאמר ייד, מב: 'יעפר אחר יקח וטוח את הבית' – אין חברו מטפל עמו בטיחה'.

המפרשים על אתר ביארו שהמשנה מדיקת מלשון הפסוק, שנקט לגבי פועלות חליצת האבניים ועוד – לשון רבים, לומר שאם כותל מפסיק בין שני בתים ונראה נגע בצד אחד של הכותל, צריך

נהי hei שביעים פרים נגנד מי – נגנד שביעים אומות. פר 'חיד' למה – נגנד אומה יהידה. משל מלך בשוד ודם שאמר לעבדיו: עשה לי סעודת קתנה, כדי שאחנה ממך.

הגאון רבוי דוב אליעזרוב, הרבה של שכונת קטמון בירושלים ובבעל שוו"ת "שאלוי ציון", עמד על התמייה (המוחצת אף במחרשות"א על אתר, עי"ש): מה לנו להזכיר קרבנות בשבייל אומות העולם? ומה עניין אותה "סעודה קטנה" שהקב"ה מבקש שישראל יעשו לו בשמיini עצרתי?

אלא, ישב, ידוע שהקרבנות שמקריבים בבית המקדש מוסיפים קדושה למקריבים ומעלים אותם למדרגה גבוהה יותר, ואם כן, כאשר אנו מקריבים עבור אומות העולם – גם הם מתעלמים למדרגה גבוהה יותר, והרי זה לטובתינו, כי מתוך שהם מקבלים השפעה כלשהי מכח הקדושה – נחלש כל החטא והסתרא אחרא שבו הם דבוקים וממנו שנאותם אלינו.

מעין זה נאמר בפיגש יעקב ועשי: "וישקהו ויבכו", ופירש רש"י: "אמר רב שמעון בר יוחאי הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב, אלא שנכמרו רחמיו באותו שעה ונשקו בכל ליבו", ככלומר: שיעקב

וכך ביאר האדמו"ר בעל "אמרי אמת" מגו:

את דברי הגمراה 'הני שביעים פרים נגנד מי – נגנד שביעים אומות', ביאר רש"י: 'נגנד שביעים אומות, לכפר עליהם שירדו גשימים בכל העולם, לפי שנידונין בחג על המים'.

זו כוונת הדברים: בסוכות אין אנו רוצחים שירדו גשימים, שהרי זה דומה לעבד שמזג כוס לרבו ושפך לו רבו קיתונו על פניו, ואם כן יש לאומות העולם טענה עליינו, שבגללנו אין גשימים – לנו מקרים הפרים בעדים ...

ועל ה"סעודה קטנה" של ישראל, אמר הר"א אמר ה"אמרי אמת": ההבדל

נע: מעשה במולים בת בילגה שהמיהה דתנה, והלכה ונשאת לסדריות אחד מלכי יוונים. כשהשכנים יוונים להיכל היהת מבעת בסנדלה על גבי המזבח, ואמרה: לוקוס לוקוס, עד מתי אתה מלחה ממונע של ישראל ואי אתה עמד עליהם בשעת הדחק. ובכדי לסתור את טענת 'אי אתה עומד עליהם בשעת הדחק'

נע: ומשום אבהה ואימה קנסין לכליה משמורה? אמר אב"י: 'או' לשען אווי לשכינן.

יסוד זה, של 'או' לרשות אווי לשכנו', אנו מוצאים גם בדיוני נגעים: מדיק בפסק ויקרא יוד, מ: "וציווה הכהן וחילצו את האבניים אשר בהן הנגע והשליכו אותן אל מחוץ לעיר" – דיקון במשנה (ngeim ib, ו): 'מכאן אמרו: אווי לרשות – אווי לשכנו: שנihan חולצין,

של ריב"ז שאינו יכול להסתperf, מצליח לפעול היכן שצער העולם יכולו לא הצליח? ביאר זאת הגה"ק רב אלחנן וסרמן הי"ד, בהקדימו את הסברו של רב' יצחק בן עראמה, בעל "עקידת יצחק" בפסק (בתחלת פרשנת ויגש) "זה יהיה כראותו כי אין הנער ומת" (בראשית מד, לא), וכך ביאר בעל העקידה את טענותו של יהודה לוייסף: שמכיוון שיש חשש שיעקב ימות בראותו שבנימין לא שב אליו, זו כשלעצמה סיבה לחנו את בניימין. שכן מידתו של הקב"ה היא שאף אם נתחייב אדם עונש, אם עונשו יפגע גם בצדיק – אין מעניש אותו. כך גם אם החביב בעונש הוא אדם שאחרים צרכיכם לו, כגון חכם או רופא וכו', שכן "משפטיו ה' אמת צדקך וחדריו", והעונש מוטל רק במידה והוא צודק מכל הצדדי ולפפי כל מי שיינזק מעונש זה. ומماחר וכך, טעו היהודים החוש מצערו של יעקב שעלו לגורום למותו, מן הדמי שיביא לכך שבנימין ישוחרר ויישוב אל אביו. על פי יסודו של בעל העקידה – אמר הג"א וסרמן – יובן המעשה בירושלים: צערו של העולם כולם אינו מכיריע, משום שادرבה, בדיקות לשם כך נסגרו ארכובות השמים, שכן בני האדם חטאו ומפני הדין שיצטערו. רב' יוחנן בן זכאי, לעומת זאת, לא חטא, ואני ממן הדין שיצטער, אפילו צער מועט...*

הגאון רב' חיים חזקיהו מידייני, בעל "שדי חמד", נימק על פי יסוד זה את המנהג שנוהגו לכלת להתפלל על קברי צדיקים להינצל מצירות ומכאותים וכן נהגו גם בתעניות ובערב ראש השנה, כמוובה ברמ"א תקפ"א, ד) – שהרי לצדיקים הטומנים לא מגיע להצטער, ועל כן הכוונה היא שבשל כך תתבטל הגזירה! וידועים בענין זה דברי המהרי"ל בהלכות תענית: 'המשתטה על קברי הצדיקים ומ��פלל, אל ישים מגמותו נגד המתים השוכבים שם, אך יבקש מאות השם יתרברך שיתנו אליו רחמים בזכות הצדיקים שכני עפר'."

"קובץ מאמריהם" – כאמור "הצורך תמים פועלו"; "שדי חמד" – מערכת ראש-השנה סיימו ב'; מהרי"ל – הלכות תענית

גם בעל הבית שמעברו השני של הכותל לטפל עימיו בפעולות הנדרשות. ולאה שבבבתו פגע הנגע קוראת המשנה "רשע", שהרי הנגעים באים על לשון הרע, כמובן.

מדוע באמות נענש השכן על עונו שכנו? הגאון רב שמואל אהרון ראבי, אב"ד קארטשי, ביאר זאת על פי מה שכתב מהר"ם חאג'ז בהקדמת ספרו "שתי הלחמים", שהקב"ה, בגודל חסדייו, לא דו את האדם לפि מעשייו בלבד, אלא קודם שיגמור דין – דין תחילתו גם בצער שיגיע לבניו ולבני ביתו, האם ראויים הם לכך או לא, ואם מצאים ראויים – דין גם האם ראויים בני המשפחה הרחוקים יותר לצער זה, ואחר כך את שכנו, ואחר כך את כל בני המדינה, ואחר כך את כל העולם כולם – האם עלול הווא לסייע צער זה. רק לאחר שנפסיק בבית דין של מעלה כי אכן בניו, בני משפחתו, שכנו, בני המדינה והעולם כולם לכך – ראויים לכך – לא היה נענש גם הרשע!

עינוי שמואל" (על אגדות הש"ס) – עין קדש, עמוד רב אז נוצר על אדם זה להענש בעונש המגיעה לו. וזה הכוונה גם במאמר זה: "אויל לרישע" – אם יש צער לרישע, ועל ידי זה מצערים גם שכנו, הרי זו הוכחה שגם לשכנו "אויל לשכנו"! ככלומר: שוגם שכנו ראויים לאוטו צער, כי אילו שכנו לא היו ראויים לכך – לא היה נענש גם הרשע! ..

*
משמעותו: מענין לעניין וمعنىינו דהימים הנשגבים של ערב יום הדין בירושלמי במסכת תענית (סוף פרק ג') מציענו שכאשר היהת עצירת גשםים היה רב בי' יוחנן בן זכאי מבקש שיכיריזו לפני ההיכל שרב' יוחנן בו זכאי מבקש להסתperf ואינו בכוחו להצטער עוד – ומיד לאחר מכן היו יורדים גשםים. לכוארה יש לתמונה: הררי עצירת הגשםים גורמת צער גדול בהרבה לכל העולם, ולא רק צער – אלא סכנת רעב ונוראה. כיצד יתכו שצער גדול של כל העולם כולם איינו יכול לגורום שתיפסק הבצורת וירדו גשםים, ואיילו צערו הפעוט, לכוארה,

תְּדַרְוּ עַלְכֶם מִשְׁכָּת סֹفֶה וְדַעֲתֵךְ עַלְכֶם. דַעֲתֵנוּ עַלְכֶם מִשְׁכָּת סֹפֶה וְדַעֲתֵךְ עַלְכֶם. לֹא נִתְנַשְּׁי מִנְךֶם מִשְׁכָּת סֹפֶה וְלֹא תִתְנַשְּׁי מִנְךֶם לֹא בְּעַלְמָא הָדֵין וְלֹא בְּעַלְמָא דָאַתִּי.

כתיבה וחתימה טוביה, שנת גאולה וישועה לכל ולפרט, שנת שפע ברכה שמחה והצלחה בכל העניינים

גליון זה מוקדש לרפואת

התינוקת חווה רות בת שלומית לרפ"ש

התינוקת גאולה דבורה בת שושנה לרפ"ש

הרב צבי בן מרימ לרפ"ש

כמוצא שלל רב – על סדר הדף היומי | עורך: הרב אברהם רוזנטל | כל הזכויות שמורות ©

קיבלה הعلاון וללא כל תשלום כספית: שלחו את כתובת המail שלכם ל- shalalrav@gmail.com וצינו כי הנכם מעוניינים בקבלת הعلاון

וְהַשְׁוֹאָנוּ:

את בָּרְכַת מוּעָדִיךְ

הושלמה
הסדרה!
ונג ים-טוב
אמתית!

8
כרכים

ניתן להציג גם ככרכים בודדים

חדש!

במארך מרהייב
תורה מפוארת בכל מפואר

ראשונה סדרת 'מצויא שלל רב'
על מועדי השנה וזמןירות שבת

פסח ♦ שבועות ומגילת רות ♦ בין המצריים ♦ ימים נוראים ♦ סוכות
חנוכה ♦ פורים ומגילת אסתר ♦ זמירות שבת וברכת המזון

להציג בחנויות הספרים או בטלפון: 052-7679264